

Kristina STEIBLYTĖ

NEŠANČIOS ŠOKIO ŽINIĄ

Nors ir nedidelė, aktyvi Lietuvos šiuolaikinio šokio bendruomenė nuolat atsinaujina. Tad kartais susidaro įspūdis, kad net ir jauni, nelabai seniai kuriantys žmonės čia jau yra seniausieji. Panašiai yra ir su dviem šokėjom, choreografėm Agniete LISIČKINAITE ir Greta GRINEVIČIŪTE. Nors magistrantūros studijas jos baigė vos prieš ketverius metus, jau yra įsitvirtinusios kaip ryški šokio bendruomenės dalis. Jos ne tik šoka savo kurso vadovės Airos Naginevičiūtės bei kitų Lietuvos choreografų kompozicijose. Šios jaunos menininkės kuria ir savo spektaklius, tiek atskirai, tiek ir kartu vykdydamos B ir B projektą. Lisičkinaitė taip pat yra ir šokio mokytoja, neseniai edukaciją perkėlusį į sceną spektaklyje paaugliams „Z+“. Grinevičiūtės rūpestis – ne tik šokis. Ją galima pamatyti ir dramos spektakliuose, tarpdisciplininiuose projektuose. Kalbėdama su šokio menininkėmis, teatrologė Kristina STEIBLYTĖ mėgina užčiuopti, koks dabar yra šiuolaikinis šokis Lietuvoje, kaip mąsto ir ką vertina jo kūrėjos, dar neseniai įsiliejusios į profesionalų gretas.

BRINGING DANCE NEWS

Even though it is small, Lithuania's active contemporary dance community is constantly renewing itself. For this reason, it sometimes seems that even those who are young and have not been working for very long have been there the longest. This is true of two dancers and choreographers, Agniete LISIČKINAITE and Greta GRINEVIČIŪTĖ. Despite finishing their MAs only four years ago, they have already established themselves as the core of the dance community. Not only do they dance in works by their course leader Aira Naginevičiūtė, but also in works by other Lithuanian choreographers. These young artists also devise their own productions, alone as well as together, developing the B&B project. Lisičkinaitė is also a dance teacher, having recently transferred her education to the stage in the play for teenagers Z+. Grinevičiūtė works not only with dance. She can be seen in plays and interdisciplinary projects. Talking to the dancers, the theatreologist Kristina STEIBLYTĖ tries to grasp the idea of contemporary dance in Lithuania, how these creators, having so recently entered the ranks of professionals, think, and what their values are.

Agnietė Lisičkinaitė ir Greta Grinevičiūtė šokio spektaklyje „B ir B dialogas“. 2016. Dmitrijaus MATVEJEVO nuotraukos.
Lietuvos šokio informacijos centro archyvas

Egzistuoja nemažai šokio ir teatro apibrėžimų, kai kurie jų išsiplečia taip, kad galų gale apima viską. Gal galėtumėte pamėginti apibrėžti, kur Jūs pačios matote ribą tarp to, kas yra šokis, ir to, kas jau nebėra.

Agnietė LISIČKINAITE. Galvojant apie šokį pirmas į galvą šaunantis žodis yra judesys. Ne tik kūno judesys. Judantys objektai, scenografija, kūnai, mintys, tekstai – tai man yra šokis.

Greta GRINEVIČIŪTĖ. Man šokis yra kažkas tarp grynojo ir conceptualiojo šokio, teatro, kino, literatūros, vizualiųjų menų, netgi mokslo. Terpė, kurioje susijungia įvairūs menai.

A.L. Šokis yra forma, bet aš galvoju apie jį labiau kaip apie turinį, mąstymo būdą, o ne fizinį raiškos būdą.

G.G. Taip. Šokis yra tam tikras mąstymas, logika. Yra teatro logika, performanso logika, dramatinė logika. Ir yra šokio logika. Ją diktuoja mokykla, išmoktos technikos, žmonės. Tai man ir apibrėžia šokį.

Gal galėtumėte paaiškinti, kuo skiriasi teatro ir šokio logika.

G.G. Ryškiausias skirtumas yra tarp to, kaip mąsto šokio ir kaip – teatro kūrėjai. Choreografams dažnai svarbus literatūrinis pagrindas, tema, idėja, bet kurdami jie daugiau dirba su vaizdiniais, jausmais, emocijomis ir nebūtinai stengiasi pateisinti ar juo labiau psichologiškai pagrįsti kiekvieną pasirinkimą. O dirbdama su režisieriais ir aktoriais dažnai susiduriu su poreikiu psichologizuoti, racionalizuoti, aiškinti, net jei darbas yra abstraktus.

A.L. Vadinas, galėtume teigti, jog šiuolaikinis Lietuvos teatras vis dar turi naratyvą, o šiuolaikiniame šokyje naratyvas, jei ir yra, tai tik – subjektyvus.

G.G. Tačiau yra tekę matyti darbų, kur nebeaišku, ar tai teatras, ar šokis. Man atrodo, jog tai gerai. Judame į menų sąjungą, kai nebeapsakysi, kuris tiksliai tai scenos menas, nes nebeaiškios scenos menų ribos.

Ar tai reiškia, kad, galvodamos apie idealias scenos meno studijas, linktumėte prie kokio nors jungtinio varianto, kur nėra ryškios šokio, vaidybos, režisūros specializacijos?

A.L. Galima sakyti, kad panašias ir baigėme: esame aktorės-šokėjos.

G.G. Vis dėlto mūsų specialybė buvo ganėtinai griežtai apibrėžta. Apie idealias studijas manau, kad viskas priklauso nuo to, ko nori. Jeigu nori būti kūrėju, tikrai raginčiau negalvoti siaurai tik apie teatrą, medijas, šokį ir rinktis tarpdiscipliniškumą. Bet jei nori būti atlikėjas, žinoma, reikia koncentruotis į vieną konkretų lauką ir jame praktikuotis. Kad taptum labai geru amatininku.

Įdomu, kiek laiko ir dėmesio mokymuisi Jūs skirate dabar, kai studijos jau baigtos. Mokymąsi, žinoma, suprantant plačiai.

G.G. Studijų metu gaunama daug koncentruotos informacijos. Tačiau gana jauni žmonės ne visada sugeba suprasti, ko jiems iš tiesų reikia. Taip buvo ir man. Dabar, baigus studijas, norisi terpės mokytis. Kiekvienas projektas yra tokia galimybė. Bet taip pat norisi ir akademinų žinių. Ne todėl, kad siekčiau toliau studijuoti, bet tiesiog noriu į savo ir kolegų kuriamą meną pasižiūrėti iš kitos perspektyvos.

A.L. Baigus studijas tenka konkrečiai įsivardyti, ko toliau mokysiesi. Kad nuvažiuotum į seminarus, kūrybines dirbtuves, visų pirma turi tiksliai žinoti, ko sieki.

G.G. Po studijų pasirenkamas kelias kai kurias galimybes uždaro. Nors vis dar gali gauti įkvėpimo, technikos žinių, bet kartu ir apsiriboji, trukdydamas sau į kūrybą pasižiūrėti iš kitos perspektyvos. Todėl man atrodo, kad mokymasis plačiąja prasme yra labai svarbus: kad neužsidarytum, neužsisuktum, nevažiuotum kasmet vis į tuos pačius seminarus, nesudarytum sau sąlygų bendrauti tik su tokio paties požiūrio kaip tu žmonėmis. Jei taip nutinka, atsipeikėjus po dvidešimtmečio gali būti ir vėlu.

Bet jei esi atlikėjas amatininkas, tokia prieiga prie mokymosi turėtų būti tinkama.

A.L. Taip. Jei nori išmokti obliuoti lentą, ją ir obliuoji. Bet jei nori būti kūrėjas, turi rinktis kitaip. Labai svarbu sąmoningumas: reikia vis atsigręžti į save ir apmąstyti, ką darai.

O koks vaidmuo čia tenka kitų kūrėjų darbų stebėjimui? Ar tai yra svarbi pažinimo, mokymosi dalis?

G.G. Studijų metais man atrodė, kad svarbiausia yra suvokti save ir daryti tai, ką noriu. Nesvarbu, kas ką daro aplinkui. Vėliau viskas pasikeitė, ir pajutau poreikį viską matyti. Nebūtinai atkartoti, bet būti vyksme. O dabar manau, jog turi būti pusiausvyra tarp įsiklausymo į save, idėjų paieškos asmeninėje patirtyje, visuomenėje, kurioje gyveni, ir aplinkinių darbų stebėjimo. Manau, kad esame tų aplinkinių darbų dalis, ir matyti save Lietuvos, Europos ar net, jei pavyksta, pasaulio šokio kontekste yra labai naudinga. Gal net būtina.

Ar Jums atrodo įdomu, svarbu domėtis šokio teorija?

A.L. Teorija neatsiejama nuo praktikos. Yra etapų, kai remiesi teorija, o kartais ji ateina per praktiką: esi sveikas, nori šokti – gauni teoriją per praktiką, lūžta koja – sėdi ir skaitai, žiūri vaizdo įrašus.

G.G. Manau, jog domėjimąsi teorija labai stipriai lemia pasirinkta veiklos kryptis. Jei nori mokytis, dėstyti – privalai išmanyti teoriją.

A.L. Tačiau yra mokytojų, kurie puikiai išmano teoriškai, pavyzdžiui, judesius, jų pavadinimus, kaip jie turi būti taisyklingai atlikti, kokia jų reikšmė, bet nepritaiko tų žinių praktiškai. Taip teorija pasidaro bevertė.

G.G. Dar vienas su teorija susijęs dalykas yra tai, kad šokyje ne visada aišku, kas jau yra teorija. Nes teorija ir praktika čia po vieną nevaikšto.

A.L. Dailėje privalu išmanyti kompoziciją, kur dera teorinės žinios ir praktika. Ten yra aišku, jog tai atskira disciplina su konkrečiomis taisyklėmis. O kas ta šokio kompozicija, teorinių žinių neturiu. Bet jei reikėtų papasakoti – galėčiau remdamasi praktika.

Agnietė Lisičkinaitė ir Greta Grinevičiūtė šokio spektaklyje „B ir B dialogas“. 2016. Dmitrijaus MATVEJEVO nuotrauka. Lietuvos šokio informacijos centro archyvas

G.G. Dailėje labai aiškūs rėmai. Jus gavęs gali išsilaisvinti. O mes tokių rėmų negauname arba gauname konkrečių žmonių susiformuotus rėmus. Nes šiuolaikinis šokis pats savaime yra berėmis.

Vyresnioji šokio kūrėjų karta išsiskiria ryškiais individualiais stiliais, pagal juos yra atpažįstami. Nesunku atskirti, kur yra Birutės Letukaitės, Airos Naginevičiūtės ar Vyčio Jankausko spektakliai. Jų stiliai susiję su tam tikra menininko samprata, požiūriu į meną ir pasaulį. Neretai ir su galimybe turėti daugiau ar mažiau pastovią šokėjų komandą. Kaip manote, ar savas, individualus kūrybos stilius vis dar yra aktualu dabartiniam šokio laukui? Ir ar galvojate apie savo kūrybos stiliaus tobulinimą?

A.L. Manau, kad stilius yra kaip asmenybė: su tam tikrais bruožais, bet visada galinčiais keistis. Kol kas esu sukūrusi nedaug spektaklių, ir visi jie man atrodo skirtingi. Buvau bepradedanti galvoti, kad jau laikas gryninti savo stilių. Bet dabar manau, jog gebėti kurti skirtingai – puiku. Gerai, jei randi, kas tave traukia, kuri savo stilių, bet man patinka dirbti su B ir B projektu, su grynuoju šokiu, kurti paaugliams.

G.G. Agnietės kūryboje aš matau bendrą stilistiką, jungiančią visus darbus. O man pačiai atrodo, kad viskas, ką esu dariusi, bendros stilistikos neturi. Bet juk turi! Neįmanoma skirtingiems to paties kūrėjo darbams neturėti tarpusavio

šalyčio taškų. Juk kiekvieną kartą dirbdamas neįgyji naujų smegenų. Tad braižas, lengviau ar sunkiau išvelgiamas, vis tiek yra. Nors kartais jis labiau išryškėja kūrybiniame procese, o ne rezultate.

A.L. Ne veltui klausdama išskyrei vyresniąją kartą. Jie dirbdami dvidešimt, trisdešimt metų išsigrūnino savo stilius. O mes, baigusios studijas, tedirbame ketverius metus, tad vargu ar jau įmanoma būti susiformavus.

G.G. O ar vertinga tą savo stilių turėti, priklauso nuo požiūrio. Jei žiūri, pavyzdžiui, Agnietės kūrinį ir jis patinka – džiaugiesi. Bet jei spektaklis nepatinka, tuomet galima priekaištauti. Tačiau svarbiausia yra štai kas: savo stilių formuoti gali pradėti tik tuomet, kai suvoki visus savo kūrybinius siejančius elementus, kur, kada ir kaip jie reiškiasi.

O ar išsiveistumėte, jeigu Jūsų darbai būtų palyginti su kokio nors žinomo choreografo kūryba?

G.G. Ne, nėra ko čia išsiveisti. Man atrodo – kūryboje apskritai reikia kuo mažiau išsiveidinėti.

A.L. Būtent! Dėl to aš tikiu jaunąją kartą ir viliojusi, kad jie liausis nuolat lyginti, vertinti ar verkšlenti dėl pastebėto su kuo nors tikro ar tariamo panašumo. Svarbiausia – kurkit darbus. Ir jie visi ras savo žiūrovą.

Menas yra fatališkas ir susijęs su stipriais jausmais. Bet čia vis tiek svarbu sąmoningumas. Privalai mokėti nepasiduoti emocijoms, kurios niekur neveda, tampa triukšmu, o ne akstinu.

Ar egzistuoja kokie nors Jums svarbūs darbo, kūrybos metodai?

A.L. Man kuriant vienas svarbiausių dalykų yra neprarasti meilės menui. Kad nepersitempčiau nerimaudama, stengiuosi sau nuolat priminti, dėl ko dirbu. Ne dėl pinigų, ne dėl šlovės, o todėl, kad tai daryti man patinka, teikia džiaugsmą.

G.G. Anksčiau kūryba buvo intuityvi: kilo idėja, noriu ją įgyvendinti ir daugiau į nieką nekreipiu dėmesio. Net nebūtinai gilinausi, tiesiog kūriau, kaip atrodė. Bet pastaruoju metu pastebėjau keletą atsikartojančių darbo principų. Idėja gimsta intuityviai, bet tuomet užsidegi žinias gilinti. Domėtis darbas panašia tema, literatūra, ypač psichologinę, skaityti. Viso to neprivalau įtraukti į darbą, tiesiog jaučiu poreikį plėsti žinias. Tuomet ateina etapas, kai viską užsirašau – idėjos įvardijimas, teoretizavimas. O pačiam darbo įgyvendinimui man labai svarbi komanda. Kiekvienas komandos narys atsineša idėjų, jas vertinu kaip savas.

A.L. Pernai dalyvavome diskusijoje Menų spaustuvėje su Aidu Giniočiu ir Artūru Areima. Kristina Savickienė paklausė, nuo ko prasideda jauno menininko kelias. Pusiau juokais, pusiau rimtai pasakiau, kad šiais laikais – nuo projekto rašymo Kultūros tarybai. Intuicijos aspektas kuriant yra svarbus, nes visko struktūrizuoti ir teoretizuoti neįmanoma – procesas kūrybinis, ne mokslinis. Bet laikai keičiasi, ir aplinkybės verčia bent iš dalies struktūrizuoti savo planus.

Aplinkybės lemia ir tai, kad nebėra galimybės sėdėti laukiant įkvėpimo. Išnyko menininko su berete samprata. Menas yra darbas. Nors ir ne biure, nuo aštuonių iki penkių,

o turint kiek daugiau laisvės. Būna dienų, kai atėjus į studiją nieko nesinori daryti. Tačiau vis tiek darai. Ir jokių būdu nebesėdi laukdamas įkvėpimo.

G.G. Kai kurie žmonės, ypač vyresnės kartos, kartais įsižeidžia, kai šokio ar teatro kūrimą pavadiname darbu. Tikriausiai dėl to, kad skirtingai suprantame šią sąvoką. Aš darbu vadinu tai, kas yra mano profesija, ką darydama uždirbu pinigais. Mano profesija, taigi ir darbas, yra kurti.

A.L. Taip! Šokis yra mano gyvenimas. Tai savaime aišku. Bet šokis yra ir mano darbas. Tai irgi savaime aišku.

G.G. Mums – taip. Bet apskritai dar egzistuoja požiūris, kad šokti, kurti reiškia nieko nedirbti.

Jūs abi ne tik kuriate, bet ir priklausote Šiuolaikinio šokio asociacijai. Ką buvimas asociacijoje Jums duoda?

G.G. Man atrodo, kad Šiuolaikinio šokio asociacija yra viena veikliausių Lietuvoje. Kiek teko girdėti apie kai kurias kitas asociacijas, sąjungas – jos tiesiog yra. O Šiuolaikinio šokio asociacija gana aktyviai stengiasi dalyvauti kultūros politikos procesuose, įgyvendinti visam šiuolaikinio šokio laukui naudingus projektus.

A.L. Aš esu narė, Greta – asociacijos tarybos narė, atakinga už šiuolaikinio šokio trenaužus profesionalams. Suprantu, kad galėčiau daryti daugiau. Bet džiaugiuosi jau vien tuo, kad mano, Gretos ir Sigutės Juraškaitės iniciatyva buvo atgaivinti trenaužai profesionalams.

G.G. Esame užsiėmę visų pirma savo kūryba, dalyvavimu įvairiuose projektuose. Veikla asociacijoje nėra mokama. Laikyti ją prioritetu sunku jau vien todėl, kad norisi valgyti, pailsėti, turėti laiko sau. Todėl visi procesai vyksta lėtai. Bet jie vyksta. Pavyzdžiui, šiuo metu siekiame atnaujinti asociacijos tinklalapį, padaryti, kad jis būtų ir duomenų bazė. Taip pat asociacijoje užsiimame šiuolaikinio šokio populiarinimu. Planuojame mažesnius darbus rodyti regionuose, mokyklose taip skatindami šiuolaikinio šokio pažinimą. Dar – organizuojame seminarus asociacijos nariams.

Ar asociacija padeda burti šokio kūrėjų bendruomenę?

A.L. Padeda. Turime stipendijas, jos teikiamos kasmet. Pinigai motyvuoja susirinkti. O jau susitikus dėl konkrečių dalykų, diskusijos išsiplečia, bendruomenė tampa aktyvi. Nors dar ne tokia, kaip norėtusi.

Ar būdamas šioje bendruomenėje jaučiate kartų skirtumus?

G.G. Taip. Skirtumai akivaizdūs kalbant apie supratimą, kaip turi vykti procesai, apie gebėjimą priimti pokyčius. Bendraujant su vyresniąja karta susidaro išpuodis, kad pokyčiai jiems yra nelaimė, problema. O jaunoji karta tai laiko ne problema, bet galimybe.

A.L. Asociacija kaip šeima. Yra vyresnioji karta, turinti neįkainojamą patirtį, ir yra jaunesnioji karta, gebanti prisitaikyti prie bet kokių aplinkybių.

G.G. Net išskirčiau, kad yra savotiški seneliai, kuriems pakeisti požiūrį ar bent suprasti kai kuriuos dalykus yra beveik neįmanoma. Yra tėvai, kurie labai prireikus prisitaikys. Ir yra vaikai, kuriems pokyčiai – kaip oras.

A.L. Mes kažkada irgi tapsime vyresniąja karta, nors mūsų situacija greičiausiai bus kitokia. Todėl dabar mūsų tikslas yra priimti ir panaudoti už mus vyresnių kūrėjų sukauptą patirtį.

Net ir su mūsų dėstytoja, kurso vadove Aira Naginevičiūte, neretai išsiskiria požiūriai. Bet jos turima patirtis ir informacija yra nuostabus šaltinis, kurio dėl kokių nors interesų, principų prarasti nenoriu. Todėl gerbdama ją stengiuosi prisitaikyti ir semti iš to šaltinio viską, ką galiu.

G.G. Man regis, Agnietė pasakė labai svarbų žodį. Keratinis dalykas yra skirtingų kartų gebėjimas jausti viena kitai pagarbą. Ir to užtenka. Nebūtina tęsti estetinę tradiciją, bet labai svarbu ją gerbti.

A.L. Be to, šiuolaikinis šokis iš esmės yra inovatyvus, todėl vyresni kūrėjai net jei ir ne itin noriai priima naujas idėjas, jų svarbą vis dėlto supranta.

G.G. Juk patys kitados darė tai, kas kitiems buvo nesuprantama. Todėl visi gyvename darnoje.

Ar yra kas nors, ko Jūs pačios pasigendate šiuolaikiniam Lietuvos šokyje? Inovacijos, kurių įdiegimo laukiate, – ar norite jas įgyvendinti?

A.L. Prisimenu, kaip Prancūzijoje buvo populiarinamas šiuolaikinis šokis. Viskas prasidėjo nuo šiuolaikinio šokio pamokų mokyklose, centrų steigimo regionuose. Labai norėčiau, kad tai vyktų Lietuvoje. Dar labai norėčiau, kad taksi vairuotojui paklausus, ką veikiu, jis žinotų, jog šiuolaikinis šokis nėra hiphopas ar striptizas. Galvodama, ką galiu padaryti šioje srityje, manau, jog turiu tęsti tai, ką jau darau. Kurti, kalbėti, įsėdusi į taksi papasakoti, kas yra šiuolaikinis šokis.

G.G. O man regis, kad trūksta gebėjimo save analizuoti. Norėtusi, kad sukūrus spektaklį būtų toliau tyrinėjama, o ne pulte puolama prie kitos idėjos. Juk ir jau įgyvendintoje idėjoje yra dar daug neišnaudotų galimybių. Tad galima toliau gilintis į save, savo kolegas. Kalbu ne apie kritiką, bet apie analizę.

A.L. Man atrodo svarbu nepamiršti, kad mes šokio žinių galime nešti visur. Greta neša savais būdais, aš – mokydama. Nešame ją *facebook*'e, baruose, visur, kur atsiduriame.

Kai šią vasarą man lūžo koja, buvo prognozių, kad nebegalėsiu stovėti ant puspilčių. O tai reiškia – nebegalėsiu šokti. Buvo baisu, bet likau rami, nes žinau, kad šiame lauke save galiu matyti ne vien kaip šokėją: esu ten, kur noriu būti, ir turiu ką čia veikti. Taip galvojant pasidaro nebebaisu. Ne tik dėl lūžusios kojos, bet ir negavus finansavimo ar nutikus kokiam nors kitam netikėtumui.

Dėkoju už pokalbį.

Kristina STEIBLYTĖ